

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO - CHIRURGICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis nonâ
mensis Martii, Anno Domini M. DCC. LVIII.

M. DIONYSIO PAUTIER DE LA BREUILLE,
Doctore Medico, Præsidente.

An frequens artus amputandi necessitas?

I.

MPUTATIO artuum maximas inter Chirurgiæ operationes rectè annumeranda. Hanc à primis Medicinæ parentibus descriptam videmus. In parte mortuâ sectionem prætulit Hippocrates; in parte verò sanâ voluit Celsus. Paulus Ægineta, juxta Erind, primus huic adhæsit opinioni, & juxta Swietenium, panniculum lineum partibus sectis circumponebat, ne ferra per illas tracta dolores pareret. Ut verò compesci posset sanguinis fluxus operationis tempore, validam fieri ligaturam suprà partem, ubi exstirpario, prior suavit Paræus, adhibuitque vinculum larum & forte. (Vesalius tamen de ligaturis, sed obscuro modo, locutum fuisse constat.) Peritissimi (a) eâdem, licet adhuc imperfectâ, usi fuerint methodo, quæ statim evuluit, ubi primùm inventa fuit ab ingeniosissimo Morello (b) tornatilis ligatura. Quantos habuit illa successus in sæculo elapso, tantos in hoc celeberrimi Petitii machina, seu torcular. Totam operationis descriptionem, varios operandi modos, & loci electionem videas in Heistero, le Dran, &c. Complures Medici & Chirurgi (c) Hippocratis sententiam amplexi, ut post operationem sisteretur hæmorrhagia, consumendas voluerunt sphacelatas partes quæ adhuc vivis cohærebant. Alii astringentia, alii ligaturam, ab eodem Paræo inventam, anteponebant, majores valorum truncos acu decussatim perforando, quam Chirurgis nostratibus versatissimis in exstirpationibus familiarem videre est. Quidam tamen lycoperdi pulverem, dein agarici dissectos orbiculos ad similes usus adhibuerunt, & quidem satis feliciter; sed illorum actionem non tam adstrictoriâ quâ pollent virtuti, quam leni & idoneæ supra vasa compressioni debendam nullus dubito, adeo ut panniculo molli, vel aliis corporibus malleolo, si necesse sit, contusis eadem ferè reperiatur efficacia. Molestissimam hanc operationem quis inficias ibit? Nunquam caret periculo amputatio extremorum, licet & in sanissimo cæteroquin homine & à dexterrimo fiat artifice. Imò tot naturæ victricis miracula in casibus gravissimis perspiciuntur apud veteres & recentiores, ut rarè instituentam artuum amputationem asserere non hæream.

I I.

MORTIFICATIONEM partium integram σφάκελον seu νεκρωσιν, aliquandò siderationem, quæ tamen vox æquivoca, dicunt Medici. Ab accidentibus externis & internis illius repetunt originem. In simplici vulnere oriri possunt gan-

A

(a) Avicenna, Guy de Chauliac, Bartholæus Maggius.

(b) Académ. des Sciences, année 1732, pag. 286.

(c) Daniel Sennert, Pigray, Guillelmus Fabricius, Fabricius, Aquapendente, Hildanus.

græna & sphacelus, vel à pravâ curatione, vel à rudium praxi qui turundas & dilatantia in usum adhuc advocant, vel ab ipsâ vulnerum gravitate, ut in magnis contusionibus & ossium fracturis. Artuum ossa omnium durissima; itaque si instrumentum durum vel obtusum partibus his motum impingat, seu delapsum gravitate suâ premat, seu vehementius agitata duro alicui obstaculo & quiescenti occurrant membra, majorem quàm in alio loco fieri contusionem faciliè patet. Tunc enim adest attritio vasculorum & solidorum, id est, non solum effusio sanguinis in spatia vasis circumjecta, quæ à Galeno vocatur *ἐκχυμωσις*, *ἐκχυμωμα*, latine *suffusio*, *sugillatio*, sed etiam ossium in duas, vel plures partes fractura græcè *καραγμα*, & sæpius in minima fragmenta comminutio: cum verò sufficiat ab effusis humoribus tunicam cellulosam nimis distendi, ut inde pessima sequatur putredo, si vasis periostei externi & interni dilaceratis omni nutritione defraudentur os, subita aderit caries.

Contusio igitur nihil aliud est quam vulnusculeorum accumulatio: in levi contusione, sanguis ex vasibus fractis exiens illasâ cute, in panniculo adiposo collectus grumescit, & occludit sibi ipsi regressum: in graviore contusione, vel elasticitate periostei externi capitis amissa, assurgunt exostoses benignæ dictæ, quibuscum, modò nullum addit vitium interius, vitam trahunt plurimi, vel, si majorem ictus viam os exceperit, sive situs, sive decrepita senectus, & frigus hibernum faverint, ossium fiet fractura: in ingenti contusione, patulo vulnere cutis dividitur, & tunc ex vasibus majoribus erumpit sanguis, in fragmenta tenuissima dissiliit os, omne arteriarum cum venis commercium intercipitur; hinc oleum medullosum corrosis vesiculis suis effusum stagnabit, acrimoniâ rancidam acquirere, adeoque brevi totam ossis cavum putridissimâ sanie & acerrimâ replebitur. Illico extirpandum jubent omnes; ut enim aliquid boni posset sperari, tota partium substantia nondum corrupta esse deberet, & sub parte mortuâ viva adhuc requirerentur vasa. Non ideo tamen tentare debet ultimum hoc & periculosum auxilium Chirurgus, priusquam certus sit nihil vitalis amplius superesse.

I I I.

QUEMADMODUM operari turò, citò, & jucundè, ita deligare vulnera leniter, citò, & rarò debent Chirurgi. Leniter, ut febris dolorem in vulneratis semper concomitans, inflammatio effectibus suis valde timenda, somnique privatio vitentur. Citò, ut ab impressionibus aëris defendantur vulnera; his *frigidum quidem mordax cuiusmodi obdurat, dolorem non suppurantem facit, nigrores, rigores febriles, contusiones, & tetanos* (a). Rarò, ut minor fiat humor excrementitius, sufficiens actioni remedium concedatur tempus, & natura in regeneratione perdit, separative unionem non interturbetur; quod scrupulosè commendat in Pathologiâ suâ *Verduccius*, & *Fabric*, ab Aquapendente (b). Non ideo adhibeantur turundæ & dilatantia, nisi ad necessariam sanguinis & puris evacuationem, ut in pectoris vulneribus & empyemate, aut cum fieri debet operatio, v. g. extraneorum corporum extractio, & in fracturis partium coadunatio (sed dilatio os scalpelli utilior)*; nonne tamen extranea per se solam rejecisse naturam, & quidem post multos menses, legimus apud *Fernelium*, *Hildanum*, &c. Numquid acus, glandes plumbeas, pus, vel alia per musculorum interstitia, textum cellulosum, ingressa post aliquod tempus foras erupisse, vel peperisse tumorem qui præsentiam horum chirurgò indigebat, non videmus? Si tandem adhibeantur, post breve temporis spatium auferantur & turundæ & dilatantia, ne regenerationem, in fundo vulneris semper incipientem, impendant. *Etmüller* in Chirurgiâ Medicâ contendit ad coadunationem omnia niti vulnera, nec ut plurimum suppurationem requirere.

Brachium, vel crus à quâcumque causâ maximè contundantur, vitalis humorum

* Non semper dilatacionem adhibuit *Bellosius*, quia cavitas tunc breviori tempore redundabat pure quod inter ossa fracta sese insinuat ita, ut totum extrahere & expellere penitus esset impossibile.

(a) Hippocr. Sect. V. Aph. 20.

(b) Pag. 1. lib. M. Cap. VII.

influxus tolletur statim, ut ex dictis liquet; indè corruptio pessima, nisi antisepticis coerceatur, & balsamicis quæ, ut ait *Helmontius*, naturale balsamum à putredine arceant. Si verò jam proserpserit, proximè ad vivas partes scarificantur, ut faciliùs penetrent remedia applicata, & totum separationis mortuorum à vivis opus adjuvetur. (Plurima ab auctoribus afferuntur exempla in quibus suâ spontè secesserunt escharoæ crustæ, & etiam sola fomenta antiseptica putredinem præcaverunt.) Verùm sæpiùs nudatur os, hujus scilicet pars membranâ suâ exteriori spoliatur, tunc alteratæ portionis exfoliatio erit expectanda*. Quò sicciора sunt ossa id est, minorem seri quantitatem effundunt, eò citiùs exfoliantur; necesse enim ut nullum cum sanâ parte cariōsa habeat commercium: quo interrupto, succi in illius vasis fluentes impetum faciunt in hanc quam permeare nequeunt, proindèque aucti resistentiâ nris & continuò iterati, senlim partem mortuam à vivâ sejungunt. Sed si opus hoc naturæ permittatur, lentè admodum procedit, & indè plurima in Nosocomiis, quorum aer vulneratis adeò perniciosus, lobolescent mala. Terebratio igitur minutis cuneolis, id est, operatio *Bellostiana* perficienda. Non solùm enim partium separationi faveat, sed perditam brevi restituit substantiam. Ossa medullosa ope vasorum membranæ medullam investientis nutriri constat; per terebrationis foraminula liber datur accessus succo meduloso & glutinoso, qui concresecendo perditum & à vulnere & ab operatione restituit: post autem tres vel quatuor dies os denuò tectum videtur. Denique ut partium mollium contusio sine suppuratione aliquando sanatur, sic ossum fractura sine exfoliatione, si calor naturalis, ac proindè vitalis humorum influxus revocentur.

I V.

NON desunt certissima quæ methodum curandi præscriptam confirment observata. Inter millena *Bellostii* (a) unum tantum referam. Miles in parte superiori & exteriori dextri femoris sclopeti ictu vulneratus, absque ullo auxilio per unius diei & noctis intervallum humi jacebat. Maxima supervenit inflammatio. Amplissimam instituit incisionem *Bellostius*, nec tamen glandem plumbeam reperire potuit. Post remedia generalia inflammationem sedantia, turundam molliissimam in parte continebat; sed copiosa mox apparuit suppuratio, tantaque humorum colliquatio, ut totalis partium omnium dissolutio immineret: lividum femur, musculorum omnium interstitia replebantur putredine. Incausum adhibitis omnibus quæ pus absorbere valerent & stases prævertere, quid agendum? Inutilis fuisset contra apertura. Id excogitavit sagacissimus vir ut turundam omninò tolleretur; spleniolo simplici cum diapalmi emplastro, fasciisque spiritu vini imbutis partes continentibus curavit; & brevi sanitatem recuperavit vulneratus. In posterum hæc edoctus observatione *Bellostius*, felicissimas absolvit curationes, adeò ut in pessimis casibus, nulla adesset aliquandò & ossis exfoliatio & separatio. Consultas recentiores, verbi gratiâ, celeberrimum *Petium* (b). Operario cui cœmentum ex altitudine triginta pedum & ultrâ delapsum, femur cum maximo vulnere, contusione, carniū laceratione fregerat, illud conservare tentavit, & prosperè successit. Ut adhuc demonstretur invictè in pessimis fracturis non statim ad extirpationem veniendum, sufficere mirabilis casus cujus mentio in *Swietenii* comment. §. 343 & 351. Homini currus aliquot librarum millibus onusti rota suprà crus transiens tibiam ac fibulam adeò miserimè fregerat, ut uno forscis ictu posse videretur extirpari. Hæmorragiâ, debilitatè virium ægri, & tumor immanis metum incutebant: restitutis licet ossibus ingens suppuratio, ingens adhuc tumor, & odor cadaverosus (c) pe-

(a) *Le Chirurgien d'Hopital.*
Chap. 38.

(b) *Malad. et les C.*, Tom. 11.
Chap. X. p. 19.

(c) Signum pessimum & q. d. juxta *Dionysii* extirpationem absolutè exigit. Huic etiam advertere singulare brachii à *D. de la Perouse*, confusummati exemplum in comment *D. de la Faille*.

* Hinc statim si fieri possit nudatum os cutis operculo tegendum, secus autem abscedet. Quanquam hæc regula non ita universalis, cum observatum sit ab *Hildano* ossa denudata non fuisse alterata, nec squammam abjecisse *Johann Munnick*, Lib. IV. Cap. IV. p. 324.

ricitissimis extirpationem indicabant. Chirurgus tamen qui ab initio curæ præfuerat, ægri robori confidens & temperiei, crudelissimum hoc & anceps distulit remedium, & ad omnem arcendam putredinem pervenit; dein factâ ossium separatione partes bono relictas callo asseritur, & quidem sine ullâ deformitate. Quid plura? Ex duobus Nosocomiorum militarium Chirurgis post Guastallæ pugnam, alter omnes ferè artus refecabat, & occidebant ægri; alter verò nullos, & sanabantur. (d) Esto quod defectu experientiæ hic nullam tentaverit operationem, an minus exclamandum? Felices nimium, qui in manus experientissimi non incidissent!

V.

(d) Quod narrare amat tellis oculatissimus clarissimus Ferrein, in exercitui eodem tunc Medicus.

NATURÆ vestigiis insistere artus amputando videntur Medici & Chirurgi; verùm si solam à vivis mortua separare naturam, adjutam arte id adhuc citius perficere fatearis. Anceps si naturæ & remediis, anceps si operationi committatur eventus; inter ea quis hærebit? Non tamen desperandum suadent omnes, cum vel ob debilitatem summam, vel aliâ quâcumque de causâ fieri nequit extirpatio; cur potius, cum bonâ diathesi, robore athletico gaudent operariorum & militum plerique? Navis præfecto cujus brachium sphacelo, etiam ultra humeri articulum tentabatur, solus extirpationem suadere ausus est egregius *de la Mothe*: quâ ad articulum per actâ, idoneis medicaminibus quod relictum erat mortuum à vivis partibus secessit, hinc ab orci faucibus ereptus æger ad suos redire potuit sanus. Audaciam in hoc casu non possum non mirari; nam absque sectione morbum arte superandum non verisimile erat, cum jam ultra articulum humeri grassaretur necrosis; sed resecto brachio natura sanationem absolvit. Tempus igitur necessitatis ad amputandum maximam in Chirurgo prudentiam requirit, si minimorum extirpatio tumorum evidentia sæpè trahat secum pericula; utinam triste adeo nullum nostra ætas offerret exemplum.

Non nova, ut facile patet, sed ex optimorum auctorum scriptis & observatis hæc excerptissimum corollaria. Quare consentiant nobiscum solertissimi & judicent, ex duobus Chirurgis quorum alter in amputando pares dexteritate superaret, & quidem ægros sanaret; alter autem vulneratis brachia, quæ patriæ regie utilisissima, servaret, uter civica dignior coronâ?

Ergo non frequens artus amputandi necessitas.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Josephus Lallemand.

M. Claudius Bourdier de la M. Raymundus de la Riviere.
Mouliere, Eques.

M. Petrus Poissonnier, Scholarum Professor designatus, Professor & Censor Regius, necnon Militarium Regis Nosocomiorum in Alsatiâ Medicus & Inspector primarius.

M. Petrus Arcelin.

M. Ludovicus-Petrus le Hoc.

M. Antonius le Camus, Academia Regia Rupellensis & Societatis Litteraria Catalaunensis Socius.

M. Petrus Chevalier.

M. Antonius-Nicolaus Guenault.

Proponebat Parisiis FRANCISCUS-LUDOVICUS THOMAS D'ONGLÉE, Doctor Medicus Remensis, Collegii Regii Medicorum Cenomanorum Socius, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, Theses Auctor, A. R. S. H. 1758, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis Viduæ GUILLAV, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1758.